

ТЕЗИ
звітної науково-практичної конференції 29-30 березня 2010 р. в Інституті
професійно-технічної освіти НАПН України,
старшого наукового співробітника
лабораторії професійної орієнтації і виховання Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук
Вовковінського Миколи Івановича

Микола ВОВКОВІНСЬКИЙ

Психологічна готовність педагогічного працівника до виховання і профорієнтації учнів ПТНЗ

Питання підготовки викладачів до педагогічної діяльності завжди було предметом вивчення і дослідження науковців. Як свідчить практика, головна вимога підготовки викладача до уроку, заняття, лекції полягає в тому, що самому викладачу повинно бути цікаво на уроці, тобто важливе місце у роботі вчителя займає процесуальний складник мотивації поряд з результативним. Це важливо тому, як зазначає С. С. Занюк, що «прагнення подолати труднощі у навчальній діяльності, випробувати свої сили і здібності може стати особисто значущим мотивом». Результативний компонент мотивації, за С. С. Занюком, «відіграє провідну роль у детермінації діяльності, особливо, якщо процесуальний компонент викликає негативні емоції» [1, 8-9]. М.П.Лещенко підтверджує це тим, що до «наукових елементів, які зумовлюють інтерес до навчання, приєднуються особистісні компоненти, носієм яких є викладач», в результаті чого відбувається «пошук шляхів підвищення позитивного енергетичного потенціалу поля пізнавальної активності», тобто за В.І.Вернадським, «розум і почуття» повинні «тісно переплітатися одним клубком» [3, 64-65]. Для цього застосовуються різні методичні підходи, на основі яких можна говорити про способи взаємодії викладача з учнями та його психолого-педагогічну готовність до професійного виховання учнів, тому що вибір і володіння професією –

складний психологічний феномен для будь-якої людини, що також стосується і учня ПТНЗ.

У процесі педагогічної діяльності викладач часто потрапляє в різні ситуації, які потребують відповідного реагування, а для цього потрібно вміти миттєво оцінити ситуацію, провести грамотний її аналіз і вибрати варіант для вирішення або запобігання конфлікту. Тому викладач повинен бути підготовленим методично і психологічно до роботи в ПТНЗ і такі первинні уміння повинні надаватись йому при безпосередній імітації його практичної діяльності. Проте у зв'язку з тим, що неможливо все практично передбачити і врахувати у процесі імітаційної гри та тренінгів, потрібно звернутись також до способів «очищення розуму», який полягає у поступовому звільненні від так званого реактивного розуму та підвищенні емоційного тону людини. У результаті такого «очищення» переважного значення у діях и способах поведінки людини актуального значення набуває аналітичний розум, на рівні якого людина завжди приймає правильні, виважені рішення.

Іншими словами емоційний стан людини, в якому вона знаходиться, залежить від емоційного тону, що ілюструється на шкалі емоційних тонів Л.Р.Хаббарда. Особливість її полягає в тому, що зміна емоційних тонів людини відбувається в тому порядку, в якому вони розміщені на шкалі і яка «розрахована математично» [5, 294]. У результаті цього людина навчається правильно оцінювати свої вчинки, тобто вона вибирає самооцінку, а не залежить від суджень і поглядів інших. На думку Ю.М.Котлярова, «вибір самооцінки приводить до того, що людина починає оцінювати те, ... чого вона досягла», а не чого досягли інші, та проявляє лише цікавість до цього і повністю «вільна при цьому від заздрощів, гордощів або самобичування», тобто вона усвідомлює автоматизми позитивного (саногенного) мислення «і тим самим набуває здатність контролювати свої емоції», тому що теперішній успіх «вона буде порівнювати не з успіхом інших, а зі своїм же успіхом, тільки в минулому», ліквідуючи будь-яке суперництво з іншими, що позитивно відображається на емоційному стані людини [2, 108].

Таким чином, педагогічна майстерність викладача у великій мірі залежить від емоційного тону, в якому він знаходиться. Іншими словами, емоційний тон безпосередньо впливає на бажання викладача вдосконалювати свою особистість та покращувати свою педагогічну майстерність, тобто підвищення емоційного тону сприяє відходу від догматизму, стереотипності, авторитарності і відкриває перспективи «гармонійного поєднання педагогічної і наукової діяльності» (Г.Б.Скок і Є.А. Музиченко) [4, 36] з метою повноцінного виховання і профорієнтації учнів ПТНЗ.

Література

1. Занюк С. С. Психологія мотивації: [навч. посібник] / Сергій Степанович Занюк. – К.: Либідь, 2002.–304 с.
 2. Котляров А. В. Освобождение от зависимостей, или школа успешного выбора / Андрей Владимирович Котляров. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 448 с.
 3. Лещенко М.П. Теоретико-методичні основи педагогічної майстерності викладача професійної школи в умовах сучасного соціуму / М. П. Лещенко // Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: монографія. – К.: Імекс ЛТД, 2003. – 60-82.
 4. Скок Г.Б. Организация научно-педагогической работы преподавателей / Г. Б Скок, Е. А. Музыченко // Среднее специальное образование. – № 1. – 1988. – С. 36-38.
- Хаббард Л. Р. Настольная книга для преклиров / Л. Рон Хаббард. – М.: Нью Эра, 2004